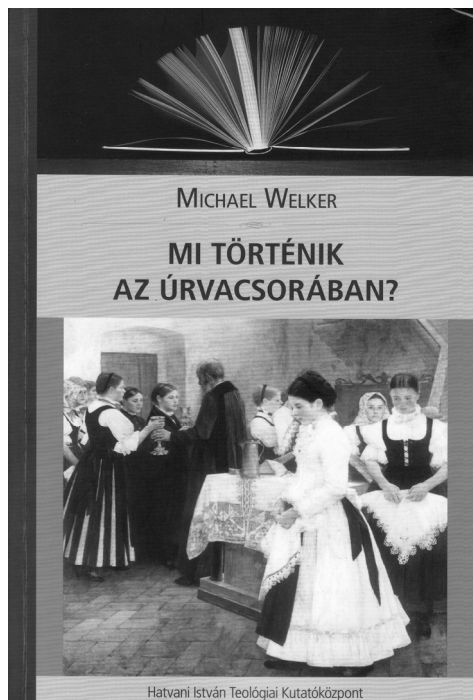

VARIA

Bibliopolium

Michael Welker: *Mi történik az úrvacsorában?*

Fordította: Gaál Botond és Petró László. Hatvani István Teológiai Kutatóközpont. Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen 2013, ISBN 978-963-8429-78-0. 216 old.

A Heidelbergi Egyetem rendszeres teológiai professzorának immár második magyarul megjelent könyve olyan előadásokat tartalmaz, amelyeket az 1994/95-ös tanévben tartott Heidelbergben, illetve az 1995/96-os tanév folyamán a Princetoni Teológiai Szemináriumban (USA). A kötet először angol nyelven jelent meg a princetoni vendégtanárkodás gyümölcseként, s ezt követte a heidelbergi német kiadás.

A Gaál Botond professzor és Petró László doktorandusz által készí-

tett magyar fordítás az alaposágról tanúskodik, ugyanis ők úgy végezték munkájukat, hogy figyelembe vették mind az angol, mind a német kiadás szövegét. Segítségükre volt Ferenczi Árpád és Borsi Attila, akik a pontos magyar szakkifejezések megtalálásában és a lektori feladatok ellátásával „bábáskodtak” a könyv megjelenésénél.

A magyar fordítás megjelenését a Washingtoni Magyar Református Egyház (Hungarian Reformed Church of Washington, DC, USA), a Debreceni Református Egyházmegye, a Szabolcs-Beregi Református Egyházmegye, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem és a Lelkészképzésért Alapítvány támogatta. A Hatvani István Teológiai Kutatóközpont kiadásában megjelent fordítás 2013 októberére jelent meg, amikor is Michael Welker professzor éppen Magyarországra látogatott, s így a szerző is jelen lehetett az ünnepélyes keretek között megszervezett debreceni könyvbemutatóson.

Michael Welker professzor – a tőle már megszokott módon – az úrvacsora klasszikus teológiai témáját választotta elmélkedése tárgyául, és pedíg azzal a céllal, hogy „leseperje róla a port”, új megvilágításba helyezze azt,

felrázza mások érdeklődését is, és főleg azért, hogy továbbgondolkodásra készítsen.

Rendszeres teológushoz illően tizenkét fejezetbe csoportosítja gondolatait, s ezeket szép szimmetriával osztja három nagy részre. Minden fejezet elején újra és újra felteszi a kérdést magának és másoknak: mi történik az úrvacsorában? Amint fejezetről fejezetre halad, újabb válaszokat ad a feltett kérdésre.

A hatalmas filozófia műveltséggel bíró szerző már a könyv *Bevezetésében* is „provokál”, amikor az általa feltett kérdésre egyszerre két választ is ad egy mondaton belül: „A keresztyén élet tetőpontja – vagy egy lehangoló tapasztalat.” A mondat második fele Immanuel Kanttól származik, s mi már ennyiből is érezhetjük, hogy Michael Welker professzor nemcsak a felszint kívánja érinteni. Nem újabb könyvvel szaporítja az úrvacsoráról szóló protestáns teológiai szakirodalmat, hanem kiválóan érzékeli a 21. század keresztyén emberének gondolkodásában, viszonyulásában, hogy miként vélekedik, vagy nem vélekedik az úrvacsoráról, és egyből rátér a „kényes” kérdésekre. Nem kerüli meg ezeket, nem tesz úgy, mintha nem tudna róluk. Nemcsak tisztában van velük, hanem vannak válaszai is arra, hogy mi is történik az úrvacsorában.

A *Bevezetésben* azt is világossá teszi, hogy amennyiben az úrvacsorával foglalkozunk, nem lehet figyelmen kívül hagyni a Szentírást és a hitvallásokat. Ezeket mindenkinek el kell fogadnia mint „alapállásokat”, különben elveszítjük a kiindulási pontot, és így csupán a fantázia fog szárnyalni, ez

pedig nem a teológiai gondolkodás. A *Bevezetésben* azt is felfedi, hogy mit állít ő az úrvacsoráról: az úrvacsora megértésének kulcsa – „Jézus Krisztus feltámadásának mindent átható valósága”. Figyelembe veszi azt a termékeny vitát, amely a reformáció századában bontakozott ki az úrvacsora kapcsán, de ugyanakkor az ökumenikus párbeszédnek mentén is gondolkodik, és azt keresi, hogy az úrvacsora gyakorlatában mi viszi közelebb egymáshoz Krisztus földi testének darabokra szakadt részeit. Úgy látja, hogy a redukcionista hozzáállás egyáltalán nem vezet célra, mert a „[...] különböző bibliai perspektívák éppen együtt hoznak létre egy tiszta, drámaian szőtt képet [...], felkínálnak egy gazdag, komplex és összefüggő képet arról, hogy mi történik az úrvacsorában”. Ezt a biblia-teológiai eljárást alkalmazta más munkájában is, például a korábban magyarul is megjelent *Teremtés és valóság* című könyvében (Kálvin János Kiadó, Budapest 2007, 142 old.). A szerző célja tehát az, hogy „a különböző egyházak sok-sok álláspontja fölött átívelő szemléletmódot” képviseljen.

Welker professzor figyelmét nem kerüli el semmi. Minden fontos és aktuális kérdést érint az úrvacsorával kapcsolatosan. Elsőként azt tisztázza, hogy kinek mit kell tennie az úrvacsorában? Az úrvacsora „[...] jelképes közösségi étkezés, amelyet egy étkező közösség ünnepel asztalközösségként”. Ezen a ponton kész véleményt mondani a római katolikus miseáldozatról, és bár az utóbbi évtizedek ökumenikus párbeszédének köszönhetően jól érzékeli, hogy a római ka-

tolikus egyházban milyen gondolkodásbeli változások következtek be a miseáldozatról szóló tanításban, a bibliai szövegek alapján ismét arra hívja fel a figyelmet, hogy a Biblia mást tanít az úrvacsoráról, mint amit a tradíció vall, s ezért az úrvacsorában való részvétel sokkal fontosabb annak előkészítésénél. Ha nincs gyülekezet, ha azon a miseáldozatot bemutató papon kívül nincs jelen senki, hogyan beszélhetünk hiteles úrvacsorázásról?

A második fejezetben azzal a bibliai alapszituációval foglalkozik, amelyben az úrvacsora keletkezett, és azt tisztázza, hogy mi a kapcsolat a páska és az úrvacsora között, amely további kutatásokat igényel: „Az úrvacsora szereztetése azon az éjszakán történt, amelyen Jézus Krisztus elárultatott és a világ hatalmának kezébe adatott. Az úrvacsora folytatólagosan hordozza ennek a háttérnek a lenyomatát.” Vagyis az úrvacsora külső és belső fenyegetettségek közepette keletkezik, s így az úrvacsora megünneplésében résztvevők közötti szolidaritást lehet érzékelni. Az úrvacsora a zsidó páskavacsora lényegi folytatása, és azt szolgálja, hogy abban erre emlékezzünk: Isten megtart a veszélyeztetettségben és ebből ki is szabadít.

A feltett kérdésre adott harmadik válasz így hangzik: „[...] az úrvacsora nem értelmezhető a nélkül a szimbolikus cselekedet nélkül, amely az utolsó vacsorában történt. Ebben a szimbolikus cselekedetben az emberek hálatelt szívvel magasztalják Istent, egymást pedig elfogadják, és szívesen látják.” Viszont nem tartja helyesnek a hálaadás túlsúlyba helyezését, ugyanis az úrvacsorában többről van

szó, mint csupán „eucharisziáról”. Az úrvacsora kifejezi az emberek egymás közötti megbékélését is. Nem szabad különbséget tenni, vagy fontossági sorrendet felállítani a benne munkálkodó vertikális és horizontális dimenziók között, hanem ezeket egyensúlyban, harmóniában kell tartani.

Az úrvacsorában használt jegyek a teremtés ajándékai, és három fontos szempontnak kell megfelelniük: oszthatónak és törhetőnek kell lenniük, és a megtört testtel és a kiontott vérrel való képtársítás egyértelműségét kell hogy bizonyítsák. Michael Welker nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy egy adott kultúrkörben más jegyekkel helyettesítsék a kenyeret és a bort, de az a véleménye, hogy ezt csak az előbb említett szigorú feltételek mellett lehet gyakorolni. (Itt azonban nem ad konkrét példát.) Azt viszont érzékeli, hogy a szőlőlével (borral) történő úrvacsorázás esetében olyan kérdések merülnek fel, amelyeknek tekintetében még nem sikerült nyugvópontonra jutni.

„Az úrvacsora nem más, mint az abban részesedők feltétel nélküli elfogadása.” Ez azt jelenti, hogy mindenkinek önmagát kell megítélnie, mielőtt az úrvacsorához áll. Ha az úrvacsora az erkölcsi vagy egyházfegyelmi ellenőrzés gyakorlatával kapcsolódik össze, akkor visszaélünk vele. Az úrvacsora körül nincs helye az önzésnek vagy a szociális érzéketlenségnek.

Az úrvacsorában az emberi kapcsolatok újulhatnak meg. Az Istenhez fűződő kapcsolat a hálaadásban és a dicsőítésben tud megújulni, az emberek közötti kapcsolat pedig a

szimbolikus étkezés által teremtett közösségben. Ezek úgy valósulhatnak meg, ahogyan azt ötödik válaszában fejt ki: „Az úrvacsorában a feltámadt és mennybement Krisztus van jelen! Benne lett nyilvánvalóvá Isten emberrel való megbékélése, valamint az emberek egymással való megbékélése.”

Ha az úrvacsorában Krisztus halála hirdettetik, akkor senkinek nincs joga dicsekedni önmagával, vagy másokra mutogatni, senki sem különböztetheti meg magát a másiktól, mert az ember a maga erejéből nem tudja megszabadítani önmagát: „Krisztus keresztye kihúzza a talajt az ember vallási, jogi, politikai és morális önigazsága alól.” Krisztus áldozatának helyes értelmezése a megbékélés tanának helyes értelmezéséhez is vezet. Eszerint téves az a felfogás, hogy Isten tervezte és akarta Jézus áldozattá válását, és pedig abból a célból, hogy kielégítse az ő bűn miatti haragját és jóvátételi igényét.

A Krisztusra való emlékezés, az anamnézis egyfajta kulturális erő, s ez átformálja a világot, amelyet mindaddig kell cselekednünk, amíg ő újra meg nem jelenik.

Az előbbieket olvasatában nem meglepő, hogy Michael Welker professzor ilyen következtetésre jut: az úrvacsorában

való részvételt nem szabad semmilyen feltételhez kötni, például a korhatárhoz sem. Vagyis: mindenki, aki részesedett a keresztség sákramentumában, kivétel nélkül vehet úrvacsorát, és nem lehet akadály a testi vagy szellemi fogyatékoság, sem pedig bármi más. Ez azonban még véletlenül sem jelentheti a konfirmáció gyakorlatának elutasítását vagy leértékelését. Sőt, éppen abban látja az egyház felelősségét, hogy kivétel nélkül mindenkit a lehető legalaposabban kell felkészíteni az úrvacsorára, s annak lényegét, jelentőségét meg kell magyarázni számukra.

Az öröndetes ökumenikus közlekedések ellenére, az úrvacsora kérdésében még mindig fennáll a távolságtartás a különböző felekezetek között. Michael Welker tudatosan törekedett arra előadásában, hogy megszüntesse az akadályokat, és arra bátorít minden keresztyént, hogy mutassa meg a világ számára: ők együtt alkotják Krisztus egységes, békességben és szeretetben élő földi testét.

Elsősorban azoknak ajánlom ezt a könyvet, akik számára ezek a szempontok legalább annyira fontosak, mint a szerzőnek.

Kulcsár Árpád

Lőrincz István: *Istennel kezdeni.*

Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár 2013,

ISBN 978-973-7971-73-9. 214 old.

Egyszer Makkai Sándor püspököt egy mezőszéki gyülekezetbe hívták meg prédikálni. Mindenki feszülten figyelt istentiszteleten, s amikor búcsúzásra került sor, a gyülekezet lelkipásztora szívélyesen köszönte meg a

püspök szolgálatát, és ezt mondta: *Köszönjük a prédikációt. Valamit értettem belőle, s talán „ezek is itt” – egy-egy szót.*

Hogy mennyire lehet igaz ez a történet, nem tudom. De ha Makkai Sándor tudását, tudományos felkészültsé-